

1

Вона тікала от уже чотири дні, тікала стрімголов, спотикаючись у проходах і тунелях. Вона зголоділа, виснажилася і зморилася сильніше, ніж могло витримати тіло, і їй було важче відчиняти кожні наступні двері. Після чотирьох днів утечі вона знайшла схованку, крихітну кам'яну нірку під рештою світу, де мала бути в безпеці, — принаймні вона благала про це, — і нарешті заснула.

Містер Круп найняв Росса на останньому Плавучому ринку, який відбувся у Вестмінстерському абатстві.

— Думайте про нього, — сказав він містерові Вандемару, — як про канарку.

— Співає? — спитав містер Вандемар.

— Сумніваюся; щиро й переконано в цьому сумніваюся. — Рука містера Крупа пробігла його прямим помаранчевим волоссям. — Ні, мій добрий друже, я говорив метафорично — проводив аналогію з пташками, яких беруть у шахти. — На містера Вандемара повільно зійшло розуміння, і він кивнув: ага, канарка. Містер Росс анітрохи не нагадував канарку. Він був величезним — завбільшки майже з містера Вандемара — і вкрай зачуханим, і доволі безволосим, і говорив дуже мало, хоч і видав кожному з них цілу доповідь про те, як любить усе вбивати, і який він у цьому майстер; і це звеселило містера Крупа й містера Вандемара, як могла звеселити Чингіз-хана похвальба молодого монгола, який нещодавно пограбував своє перше село чи спалив свою першу юрту. Але він був канаркою і не мав про це гадки. Тож містер Росс у своїй брудній футболці й укритих засохлою скоринкою синіх джинсах ішов першим, а Круп і Вандемар у своїх елегантних костюмах ішли позаду.

Розрізнити містера Крупа і містера Вандемара можна за чотирма простими ознаками: по-перше, містер Вандемар на дві з половиною голови вищий за містера Крупа; по-друге, містер Круп має очі кольору вицвілої блакитної порцеляни, в той час як очі містера Вандемара карі; по-третє, тоді як містер Вандемар може похизуватися чотирма персями на правій руці, зробленими з черепів чотирьох воронів, містер Круп не носить на видних місцях жодних прикрас; по-четверте, містер Круп любить слова, тоді як містер Вандемар завжди голодний. Крім того, вони абсолютно несхожі.

Шурхіт у темряві тунелю; ніж містера Вандемара лежав у його руці, а тоді він з неї зник і за мить вже легенько

тремтів майже за тридцять футів од них. Він підійшов до ножа і підняв його за руків'я. На лезі висів прохромлений сірий щур, а його паща безсило розтулялася і стулялася, поки з нього витікало життя. Містер Вандемар розчавив череп тварини між вказівним і великим пальцем.

— Оцей щур вже точно не приведе за собою хвоста, — сказав містер Круп. Він хихотнув над власним жартом. Містер Вандемар не озвався. — Щур. Хвіст. Зрозуміло?

Містер Вандемар зняв щура з леза й став старанно його жувати, почавши з голови. Містер Круп вибив щура з його рук.

— Припиніть, — сказав він. Містер Вандемар трохи надуто сховав ножа. — Ворушіться. — підбадьорливо прошипів містер Круп. — Щури нікуди не дінуться. А тепер — уперед. Нам є що робити. Є кого калічити.

Три роки в Лондоні не змінили Ричарда, але змінили його сприйняття міста. З бачених фотографій Ричард спочатку уявляв Лондон сірим, навіть чорним, і здивовано виявив, що місто сповнене кольорів. Це було місто червоної цегли й білого каменю, червоних автобусів і великих чорних таксі (які часто, на подив Ричарда, були золотими, зеленими чи бордовими), яскраво-червоних поштових ящиків і трав'янисто-зелених парків і цвинтарів.

Це було місто, в якому дуже старе й нове недоладно купчилися разом — не незграбно, але без поваги одне до одного; місто крамниць і офісів, і ресторанів, і домівок, місто парків і церков, місто ігнорованих пам'ятників і навдивовижу невеличких палаців; місто сотень районів з дивними назвами — «Гнутий кут», «Вапняна ферма»*, «Графський двір», «Мармурова арка» — і на диво чіткою

* Англ. назва відповідно Crouch End, Chalk Farm.

самобутністю; то було гамірне, брудне, веселе, стурбоване місто, що жилося туристами, потребувало їх і зневажало, місто, в якому середня швидкість переміщення з одного краю в інший не збільшувалася вже три сотні років, що йшли за п'ятьма віками гарячкового розширення доріг і незграбних компромісів між потребами транспорту, кінного чи то, в новіші часи, моторизованого, і потребами пішоходів; місто, населене й наповнене людьми усіх кольорів, звичаїв і порід.

Прибувши сюди вперше, Ричард побачив Лондон велетенським, дивним, фундаментально незбагненим містом, якому лиш карта підземки, це елегантне барвисте топографічне унаочнення підземних залізничних ліній і станцій, надавала якоїсь подоби порядку. Поступово Ричард усвідомив, що карта підземки — це така зручна вигадка, що полегшує життя, але ні в чому не подібна до реальних форм міста на поверхні — прямо як належність до політичної партії, якомусь із гордістю придумав він, а тоді, спробувавши пояснити подібність схеми підземки до політики групі спантеличених незнайомих на вечірці, він вирішив на майбутнє залишити політичні коментарі комусь іншому.

Він продовжив повільно сприймати місто через дифузію і білу інформацію (яка схожа на білий шум, тільки інформативніша), і цей процес прискорився, коли він усвідомив, що те, що власне називали «Сіті», насправді є крихітним муніципалітетом не більше квадратної милі, від Елдгейта на сході до Фліт-стріт і судових будинків на вулиці Олд-Бейлі на заході, який тепер став домом для лондонських фінансових установ, і що саме тут усе почалося.

За дві тисячі років до цього Лондон був маленьким кельтським селищем на північному березі Темзи, на яке натрапили й у якому поселилися римляни. Лондон повільно ріс, поки приблизно через тисячу років не зустрів крихітне